

dr hab. Joanna Wiśniewska, prof. US

**Recenzja rozprawy doktorskiej
mgr Marka Gajewskiego pt. „Zarządzanie innowacyjnością w przedsiębiorstwach
w kontekście zewnętrznego finansowania” (ss.242).**

Podstawą wydania opinii jest pismo Pani dr hab. Agaty Mesjasz-Lech, prof. PCz -Kierownika Dyscypliny Naukowej Nauki o Zarządzaniu i Jakości, Wydziału Zarządzania Politechniki Częstochowskiej oraz przedłożona praca doktorska Pana mgr Marka Gajewskiego pt. „Zarządzanie innowacyjnością w przedsiębiorstwach w kontekście zewnętrznego finansowania”.

W nawiązaniu do zapisów Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzenia czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz.U. poz. 261, § 6 z zastrzeżeniem zapisów § 32) w związku z art. 179 ust. 1 Ustawy z dnia 3 lipca 2018r. Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. poz. 1669) , opinię na temat spełnienia stosownych warunków ustawowych wydano uwzględniając treść art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r., poz. 1789 - tekst jednolity)

Uwagi wstępne

Przedłożona do oceny rozprawa doktorska Pana mgr **Marka Gajewskiego pt. „Zarządzanie innowacyjnością w przedsiębiorstwach w kontekście zewnętrznego finansowania”** została napisana pod kierunkiem dr hab. Marka Szajta, prof. P.Cz., przy wsparciu promotorki pomocniczej Pani dr inż. Anety Pachury. Praca podejmuje ważny i aktualny problem innowacyjności podmiotów gospodarczych rozpatrywany przez pryzmat finansowania zewnętrznego tego rodzaju aktywności, w szczególności z uwzględnieniem wykorzystania na ten cel funduszy **UE**.

Oceniana rozprawa ma charakter teoretyczno-empiryczny i składa się z 242 stron, ujętych w ramy: wstępu, 6 rozdziałów, zakończenia oraz bibliografii, spisu rysunków, wykresów i tabel. Praca została zilustrowana 6 rysunkami, 22 tabelami oraz 29 wykresami. Autor wykorzystał szeroki zbiór materiałów bibliograficznych obejmujących: 216 różnego rodzaju publikacji (m.in. opracowania zwarte, artykuły naukowe i raporty wyspecjalizowanych instytucji badawczych), z czego 39 pozycji stanowiły opracowania w języku angielskim oraz 35 źródeł internetowych.

Ocena rozprawy doktorskiej winna być przeprowadzona z uwzględnieniem kilku zasadniczych kryteriów, do których zaliczyć należy: wagę/zasadność podejmowanego tematu, umiejętność postrzegania badanych zjawisk (co znajduje swoje odzwierciedlenie w formułowanym celu badań, ich zakresie czy postawionych hipotezach lub pytaniach badawczych), sposób prowadzenia wywodu (w tym: metodyka oraz dobór i kompletność argumentów), wartość wniosków wyprowadzonych na podstawie przeprowadzonych badań, nowość (oryginalność) zastosowanego podejścia badawczego i uzyskanych wyników, układ i konstrukcja pracy.

Sądzę, że oceniana praca spełnia w określonym zakresie przywołane powyżej kryteria. Do niektórych z nich odniosę się w dalszej części recenzji.

Ocena zasadności podjętej problematyki badawczej

Kreatywność i innowacje to podstawowe czynniki pozwalające sprostać aktualnym wyzwaniom, przed którymi stoi świat. Mimo, że znaczenie innowacyjności w rozwoju społeczno-gospodarczym podkreślane jest w literaturze przedmiotu od bardzo dawna to współcześnie zupełnie nie traci na sile. Pobudzanie kreatywności, tworzenie warunków dla wzrostu poziomu innowacyjności, stymulowanie działań innowacyjnych i usuwanie barier w tym zakresie to działania wpisujące się w ramy aktualnie realizowanych planów strategicznych poszczególnych regionów czy krajów zarówno w Unii Europejskiej jak i pozostałych miejscach na świecie. Wynika to głównie z dynamiki i złożoności różnego rodzaju zmian w otoczeniu społecznym, gospodarczym czy technologicznym. Z tego powodu, zarówno w gospodarkach rozwiniętych, jak i krajach pozostających na niższym poziomie rozwoju, rozpowszechniany jest model rozwoju przedsiębiorstw w oparciu o wdrażanie innowacji.

Pomimo, że problematyka innowacyjności przedsiębiorstw jest od szeregu lat eksplorowana, zarówno w Polsce jak i na świecie, to zauważyć jednak należy, że jak dotąd nie została dostatecznie rozpoznana w kontekście oceny rzeczywistego wpływu zewnętrznego finansowania (w szczególności wykorzystania funduszy Unii Europejskiej) na wzrost innowacyjności przedsiębiorstw w Polsce (ze szczególnym uwzględnieniem podmiotów funkcjonujących w województwie łódzkim). Co więcej zauważyć należy, że dotychczasowe wyniki badań w tym obszarze problemowym dostarczają szeregu zaskakujących, a niekiedy sprzecznych tez, co dodatkowo uzasadnia potrzebę dalszego rozpoznania wskazanego problemu. Jest to ważne zarówno w teoretycznym jak i praktycznym wymiarze stanowi

bowiem istotny element z punktu widzenia odpowiedniego kształtowania systemu wspierania działań innowacyjnych przedsiębiorstw i osiągania stawianych celów strategicznych.

Z tego powodu konieczne jest dalsze rozpoznawanie problematyki wpływu finansowania zewnętrznego ze szczególnym uwzględnieniem środków udostępnianych w ramach różnorodnych programów wspierania procesów innowacyjnych przez instytucje UE na rzeczywisty wzrost poziomu innowacyjności podmiotów gospodarczych korzystających z tego rodzaju środków. W związku z powyższym podjęty przez Autora **temat badań należy uznać za złożony, ważny i w pełni uzasadniony.**

Ocena zawartości merytorycznej rozprawy

Recenzowana rozprawa doktorska dotyczy problematyki oceny wpływu finansowania zewnętrznego (w szczególności wykorzystania środków z programów wsparcia innowacyjności oferowanych dla przedsiębiorców przez UE) na innowacyjność przedsiębiorstw. Jako główny cel pracy Autor wskazał (s.5) *określenie wpływu wykorzystania funduszy Unii Europejskiej na wzrost innowacyjności przedsiębiorstw w województwie łódzkim*. Ponadto w dysertacji sformułowano 4 cele szczegółowe obejmujące (s.5):

1. *Usystematyzowanie podstawowych definicji z zakresu innowacji i innowacyjności przedsiębiorstw;*
2. *Przedstawienie istoty i celów zarządzania działalnością innowacyjną;*
3. *Zaprezentowanie strategii zarządzania działalnością innowacyjną;*
4. *Ocenę efektu zewnętrznego dofinansowania projektów związanych z wdrażaniem przez przedsiębiorstwa rozwiązań innowacyjnych.*

Realizacja przyjętych celów pracy wiązała się z weryfikacją określonych hipotez badawczych, obejmujących (s.5):

- podstawową hipotezę badawczą sformułowaną następująco: *„...fundusze Unii Europejskiej mają bardzo istotny wpływ na wzrost innowacyjności przedsiębiorstw w województwie łódzkim ”*
- hipotezę szczegółową nr 1: *pozyskiwanie środków zewnętrznych - w tym z Unii Europejskiej - stanowi jedną z głównych determinant rozwoju innowacyjności przedsiębiorstw. ”*
- hipotezę szczegółową nr 2: *„ Wdrożenia innowacyjne w województwie łódzkim mają przede wszystkim charakter imitacji, a udział innowacji technologicznych w ogólnym poziomie innowacji jest niski ”;*

- hipotezę szczegółową nr 3: „Zewnętrzne dofinansowanie projektów związanych z wdrażaniem przez przedsiębiorstwa rozwiązań innowacyjnych przyczynia się do istotnego wzrostu innowacyjności

Cele pracy jak i sformułowane hipotezy badawcze są powiązane z podjętym tematem badań i choć zasadniczo są poprawne to określoną wątpliwość (co może oczywiście stanowić element dyskusyjny) budzić mogą niektóre użyte przez Autora określenia. Biorąc pod uwagę tytuł pracy, jak i zapoznając się z jej pełną treścią (której lektura nie dała mi niestety jednoznacznego wyjaśnienia), chciałabym zapytać o powód zawężeń dokonanych przez Autora w treści głównego celu pracy, które obejmują ustalenie wpływu wykorzystania:

1. **funduszy Unii Europejskiej** na innowacyjność
2. przedsiębiorstw **województwa łódzkiego**.

Nie kwestionuję oczywiście potrzeby rozpoznania wskazanego problemu w zakresie wskazanym w celu głównym, niemniej jednak w pracy nie wskazano jakimi merytorycznymi przesłankami kierował się Autor dokonując wyboru właśnie tego rodzaju finansowania zewnętrznego, podobnie jak nie wyjaśniono co stało u podstaw decyzji o skupieniu uwagi na podmiotach wskazanego regionu? Pytania te wydają się być zasadne z uwagi na fakt, że zarówno sam tytuł dysertacji jak i szereg poruszonych w niej wątków (tak teoretycznych jak i badawczych) jest znacznie szerszy niż wynika to wprost z zarysowanego głównego celu pracy.

Jakość prowadzonych badań i formułowanych na ich podstawie wniosków determinowana jest zastosowaną metodyką. Omówienie podstaw metodycznych krótko zaprezentowano we wstępie pracy (s. 5-6). Niestety jak wynika z lektury dysertacji, opis metod badawczych zaprezentowany we wstępie nie jest pełen (brakuje np. informacji nt. zrealizowanych przez Autora pracy wywiadów), a w strukturze pracy nie przewidziano szerszego omówienia metodyki zaprojektowanych badań, co w mojej opinii zubożyło tę warstwę pracy. W szczególności istotnym byłoby zaprezentowanie w jednym miejscu pełnej informacji na temat procesu badawczego, w podziale na wyodrębnione etapy, wskazanie ich celów w powiązaniu z postawionymi hipotezami oraz zastosowanej na danym etapie metodyki badań czy wykorzystanych źródeł. Taka prezentacja porządkowałaby obraz zrealizowanej procedury badawczej, uzasadniałaby dokonane przez Doktoranta wybory dotyczące zastosowanych mierników, metod i wykorzystanych źródeł oraz ułatwiała czytelnikowi percepcję tej warstwy pracy.

Niemniej jednak pragnę stwierdzić, że metodyka badawcza, którą posłużył się Autor jest zróżnicowana oraz odpowiednio dobrana dla potrzeb realizacji celów pracy i weryfikacji hipotez. Dobór zróżnicowanych metod badawczych pozwalających na realizację analiz o

charakterze ilościowym i jakościowym wpisuje się w koncepcję triangulacji metodycznej zalecanej w realizacji badań w ramach dyscypliny Nauki o Zarządzaniu i Jakości.

Szczegółowa lektura pracy pozwala stwierdzić, że proces badawczy realizowany w ramach ocenianej dysertacji podzielony został na kilka części o zróżnicowanym charakterze, tj.: teoretycznym, metodyczno-koncepcyjnym oraz analityczno-empirycznym. W części teoretycznej oraz metodyczno-koncepcyjnej Autor prowadził przede wszystkim studia literaturowe, natomiast w części analityczno-empirycznej zrealizowano analizy typu desk research, badania z wykorzystaniem wybranych miar statystycznych umożliwiających analizy pod kątem oceny tendencji centralnej, dyspersji oraz dynamiki zmian badanych zjawisk. Ponadto dla potrzeb weryfikacji sformułowanych hipotez posłużono się statystycznymi testami zależności opartymi na współczynniku kontyngencji C-Pearsona, a modelowanie ekonometryczne zrealizowano w oparciu o taksonomiczny miernik rozwoju Hellwiga. Analizy ilościowe przeprowadzone przez Autora zostały wzbogacone wynikami badań o charakterze jakościowym obejmujących wywiady przeprowadzone z przedstawicielami kadry kierowniczej 4 wybranych podmiotów gospodarczych, które aplikowały o środki z funduszy UE na działania innowacyjne.¹ Niestety ubogi opis metodyki badań nie pozwala jednoznacznie stwierdzić jakiego rodzaju to były wywiady i w jakich warunkach się odbywały.

Podstawę dla zrealizowanych analiz ilościowych stanowiły dane wtórne pozyskane z takich baz danych jak: Bank Danych Lokalnych GUS, baza Centrum Obsługi Przedsiębiorcy Urzędu Marszałkowskiego województwa łódzkiego. Z kolei analizy jakościowe zrealizowano w oparciu o przeprowadzone wywiady indywidualne, a także w drodze wnioskowania na bazie dostępnych wyników badań innych autorów oraz na podstawie raportów z badań wyspecjalizowanych instytucji badawczych.

Strukturę ocenianej pracy, na której zasadniczą część składa się: wstęp, sześć rozdziałów i zakończenie Autor podporządkował przyjętej koncepcji i celowi badań. Drobne uwagi odnośnie struktury pracy zostaną zawarte w dalszej części recenzji.

Rozdział **pierwszy** o charakterze teoretycznym opracowano na podstawie studiów literatury przedmiotu. Ta część dysertacji stanowi swoiste wprowadzenie do podjętej problematyki badawczej. Omówiono tu podstawowe zagadnienia związane z pojęciem i

¹ W tym miejscu należy zwrócić uwagę, że wyniki wspomnianych wywiadów zaprezentowano w pkt. 6.6. dysertacji, który zatytułowano „Studia przypadków”. Pomimo nadania takiego tytułu, treść zaprezentowana w tej części rozprawy nie ma charakteru typowych studiów przypadku, mimo, że odnosi się do wybranych przykładów podmiotów gospodarczych realizujących projekty innowacyjne przy wykorzystaniu finansowania zewnętrznego środkami UE. Jest to zestawienie wyników badań zrealizowanych przez Doktoranta w drodze wywiadów z przedstawicielami ww. firm, których celem było zidentyfikowanie opinii nt. podstawowych determinant wzrostu innowacyjności badanych podmiotów oraz spodziewanych efektów podejmowanych działań innowacyjnych.

systematyką innowacji, zaprezentowano wybrane modele procesów innowacyjnych oraz miejsce i znaczenie innowacji w teorii zarządzania. Ponadto w treści tego rozdziału omówiono wybrane determinanty innowacyjności przedsiębiorstw. Pomimo, że dokonany przegląd literatury prowadzi do realizacji pierwszego z celów szczegółowych wyznaczonych przez Autora, to szkoda, że Doktorant zaprezentował głównie tradycyjne ujęcia wspomnianych zagadnień i nie odwołał się do najnowszych koncepcji w tym zakresie, m.in.: koncepcji open innovation, innowacji kreowanych przez użytkownika czy najnowszej wersji typologii innowacji stosowanej w badaniach aktywności innowacyjnej GUS (Oslo Manual 2018).

Drugi rozdział pracy poświęcono charakterystyce źródeł finansowania aktywności innowacyjnej przedsiębiorstw, przy czym główny akcent położono na środki pochodzące z funduszy UE. Układ strukturalny rozdziału skonstruowano w sposób logiczny wychodząc od omówienia podstawowych zagadnień związanych ze strategią rozwoju UE poprzez charakterystykę Programu Ramowego na Rzecz Konkurencyjności i Innowacji, na formach finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw w Polsce kończąc.

W rozdziale **trzecim Autor** przedstawił wieloaspektowe wyniki badań w zakresie oceny poziomu innowacyjności przedsiębiorstw w Polsce na tle wsparcia środkami UE. Poza charakterystyką poszczególnych programów wsparcia UE dostępnych dla przedsiębiorstw w Polsce oraz omówieniem zakresu ich wykorzystania, przeprowadzono wielowątkowe analizy wpływu wskazanych funduszy na poziom innowacyjności przedsiębiorstw. Badania prowadzone były w oparciu o dane wtórne oraz wyniki analiz prowadzonych w przedmiotowym zakresie, które prezentowane są w literaturze przedmiotu. Zaprezentowane w tej części pracy wnioski są interesujące i wielowątkowe dzięki czemu pozwalają na szeroki i dogłębny obraz sytuacji dotyczącej wpływu wykorzystania wskazanych środków na innowacyjność podmiotów gospodarczych mierzoną określonymi, powszechnie uznanymi, choć jak wiadomo mającymi określone wady miarami. Pewnym mankamentem prezentowania wyników badań, zarówno w tej części dysertacji jak i kolejnych rozdziałach (np. rozdz. 5 i 6), jest brak określonego konsekwentnego trzymania się ram wyznaczonych przez zaplanowany horyzont czasowy badań. W związku z czym niektóre wyniki Autor prezentuje dla okresu 2007-2013, innym razem 2004-2012 (np. kadry w działalności B+R- s. 109), a jeszcze innym razem wskazuje wybiórczo lata np. 2000 i 2012 (indeks gospodarki opartej na wiedzy-s.94) czy lata 2006 i 2013 (Sil- s. 93). Taka konstrukcja treści znacznie utrudnia czytelnikowi odbiór prezentowanych wyników badań w szczególności, gdy chodzi o porównywanie i ocenę zachodzących związków. Oczywiście w pewnych przypadkach istnieje określone uzasadnienie dla wyboru innego zakresu czasowego analiz i prezentowanych wniosków, niemniej jednak winno być to w pracy każdorazowo

wyraźnie wyjaśnione i omówione. Szczegółowa lektura wyników analiz prezentowanych przez Doktoranta, które dotyczą oceny poziomu innowacyjności przedsiębiorstw w Polsce, nasuwa pewne pytania, jednym z nich jest następujące, czy wnioski zawarte na s. 101 dysertacji dotyczące potencjału innowacyjnego Polski i jej niskiej pozycji w rankingu nie są w pewnym zakresie sprzeczne. Autor pisze bowiem, cyt. „... *jedynie w trzech wymiarach Polska nie znalazła się na końcowych pozycjach. Wymiarami tymi były ..., finansowanie b a d a ń . N i s k a pozycja Polski w europejskim rankingu innowacyjności była między innymi spowodowana bardzo niskim poziomem nakładów na badania i rozwój (B+R)*. Wobec braku komentarza wyjaśniającego, który byłby zawarty w tekście pracy, prosiłabym Doktoranta o ustosunkowanie się do tej kwestii w trakcie potencjalnej obrony.

Rozdział czwarty ma charakter teoretyczny i poświęcono go omówieniu szeroko pojętej problematyki zarządzania działalnością innowacyjną, a w szczególności wskazaniu determinant (na poziomie mikroekonomicznym, tj. podmiotu gospodarczego) działalności innowacyjnej, omówieniu potencjału innowacyjnego przedsiębiorstwa oraz strategii innowacyjnych, a także procesu zarządzania projektami innowacyjnymi. Dokonana prezentacja jest bardzo szczegółowa i wielowątkowa. Pomimo, że pozytywnie oceniam tę część pracy, to przyznam, że nie rozumiem, dlaczego zamieszczono ją dopiero w rozdziale czwartym dysertacji? Z powodzeniem z uwagi na charakter i związki prezentowanej treści z problematyką poruszaną w rozdziale pierwszym, treść aktualnego rozdziału czwartego mogłaby stanowić rozdział drugi dysertacji, co oczywiście oznaczałoby w konsekwencji konieczność przesunięcia dotychczasowego rozdziału drugiego i trzeciego kolejno na pozycje trzecią i czwartą. Takie usytuowanie w mojej opinii porządkowałoby nieco strukturę całej rozprawy, która poczynając od wątków teoretycznych rozwijałaby się w kierunku treści o charakterze analitycznym i empirycznym, zgodnie z zasadą pierwszeństwa pełnej operacjonalizacji problemu badawczego i dopiero w dalszej kolejności empirycznej weryfikacji stawianych hipotez badawczych.

Rozdział piąty omawia wyniki badań dotyczących potencjału innowacyjnego województwa łódzkiego. Dokonanie tego rodzaju analizy wymagało od Autora nie tylko zidentyfikowania sytuacji społeczno-gospodarczej badanego regionu, ale również przyjętej dla tej jednostki administracyjnej strategii rozwoju czy polityk sektorowych. Działania te dały odpowiednie tło dla analizy porównawczej, która Doktorant przeprowadził z uwzględnieniem sytuacji w pozostałych województwach. Wyniki badań zaprezentowane w tej części pracy (poza wskazanym wcześniej w recenzji problemem niekonsekwencji dotyczącej horyzontu czasowego) są bardzo interesujące, wielowątkowe i niosą spory potencjał poznawczy. W szczególności na uznanie zasługuje podjęcie udanej próby oceny w oparciu o syntetyczny

miernik bazujący na formule taksonomicznej miary rozwoju Hellwiga.

Rozdział **szósty** poświęcono zaprezentowaniu wyników badań, których celem było poszukiwanie odpowiedzi na pytanie o efekt zewnętrznego dofinansowania projektów związanych z wdrażaniem innowacyjnych rozwiązań oraz jak kształtowało się wykorzystanie środków z POIG w województwie łódzkim na tle pozostałych regionów w kraju. W tej części pracy Doktorant szczegółowo omówił programy wsparcia UE i ich wykorzystanie w badanym regionie. Ponadto na bazie danych udostępnionych przez Centrum Obsługi Przedsiębiorcy Urzędu Marszałkowskiego województwa łódzkiego dokonano analizy projektów dofinansowanych z POIG pod kątem osiągniętych efektów innowacyjnych. Badaniem objęto 87 przedsiębiorstw, które realizowały projekty dofinansowane ze wspomnianego źródła. Poza analizami prowadzonymi dla podstawowego horyzontu czasowego badań Autor przeprowadził badania dla kolejnej perspektywy finansowej (2014-2020) dokonując analiz porównawczych na poziomie województw w zakresie zarządzania środkami UE wspierającymi działania innowacyjne. Do badań z tego zakresu przyjęto dane z okresu 2016- 2020 dotyczące 58634 projektów. Przeprowadzona analiza pozwoliła na porównanie dofinansowania projektów ze środków UE w poszczególnych województwach z uwzględnieniem szeregu zmiennych (np. wg. wartości rocznej projektu, w przeliczeniu na mieszkańców itd.).

Dokonane analizy uzupełnione wynikami przeprowadzonych wywiadów z przedstawicielami wybranych podmiotów gospodarczych realizujących projekty innowacyjne współfinansowane środkami z programów UE (punkt 6.6 dysertacji) tworzą całościowy obraz sytuacji w badanym regionie w zakresie podjętego problemu badawczego i prowadzą do potwierdzenia postawionych hipotez badawczych.

Biorąc pod uwagę z jednej strony wyniki badań uzyskane przez Doktoranta, a z drugiej strony uwzględniając nieco odmienne opinie o rzeczywistym wpływie środków UE na innowacyjność polskiej gospodarki wyrażane przez wielu badaczy tej problematyki (np. A. H. Jasiński, M. Weresa, G. Grzelak), nasuwa mi się pytanie, **jak Autor postrzega i może wyjaśnić różnice dotyczące wspomnianych opinii z własną oceną wynikającą z przeprowadzonych badań i potwierdzonych hipotez (w szczególności- hipotez szczegółowych 2 i 3) ?**.

Zasadnicza część pracy Pana mgra Marka Gajewskiego została uwieńczona **zakończeniem**, które jest syntetycznym odniesieniem się do sformułowanego problemu badawczego oraz postawionych hipotez. Stanowi zatem reasumpcję nadrzędną pracy.

Proces formułowania wniosków w przypadku podjęcia tak złożonego problemu badawczego, którym zajął się Doktorant, jest zadaniem niezwykle wymagającym, z którym Pan mgr Marek Gajewski poradził sobie dobrze. Wnioski zawarte w treści pracy pozwalają

poszerzyć wiedzę nt. rozpatrywanych zagadnień i pomimo, iż część z nich może mieć charakter polemiczny, to w żaden sposób nie umniejsza to ich wagi, gdyż z powodzeniem mogą stanowić przedmiot dalszej dyskusji naukowej.

Podsumowując opinię na temat pracy doktorskiej mgr Marka Gajewskiego należy stwierdzić, że pomimo wskazanych wątpliwości czy zastrzeżeń, które mogą mieć oczywiście charakter dyskusyjny, przedstawiona do oceny dysertacja stanowi interesujące studium teoretyczno-empiryczne, którego **główne walory obejmują:**

- 1. podjęcie tematu ważnego, aktualnego i niezwykle złożonego, który jak dotąd nie został dostatecznie eksplorowany w literaturze przedmiotu, a który wykazuje interdyscyplinarny charakter (zagadnienia z zakresu nauk o zarządzaniu i jakości, ekonomii i finansów czy gospodarki przestrzennej i polityki społeczno-ekonomicznej),**
- 2. zaprojektowanie oraz przeprowadzenie oryginalnych badań empirycznych dotyczących podjętej problematyki badawczej przy wykorzystaniu zróżnicowanego podejścia metodycznego (triangulacja metodyczna),**
- 3. zastosowanie syntetycznej miary dla potrzeb oceny potencjału innowacyjnego w oparciu o taksonomiczną miarę rozwoju Hellwiga,**
- 4. umiejętne i wieloaspektowe łączenie analizowanych zagadnień teoretycznych z ich empiryczną weryfikacją,**
- 5. sformułowanie szeregu interesujących wniosków o charakterze poznawczym.**

Ocena formalnej strony pracy

Odnosząc się do oceny formalnej strony pracy należy podkreślić, że dysertacja została napisana poprawnym językiem, a Autor zasadniczo przestrzega formalnych reguł pisania prac naukowych. Zauważone błędy są nieliczne i nie mają charakteru fundamentalnego, dotyczą bowiem głównie omyłek literowych, interpunkcyjnych (np. stawianie kropki na końcu tytułu punktu- s. 207) czy przywołanej numeracji tabel występujących w pracy (np. na s. 202 przywołuje się tabelę 5.7, a na s. 203 tabelę 5.8 podczas gdy tabel o takiej numeracji w pracy nie ma).

Pomimo dużej dyscypliny w zakresie poprawności stosowanej nomenklatury zdarzyły się przypadki użycia określenia „branża” czy „gałąź” (np. s. 163, 166, 211, 222 i in.), które zgodnie z obowiązującą klasyfikacją działalności PKD-2007 w Polsce nie występują i aktualnie stanowią określenie o charakterze publicystycznym.

Zidentyfikowane drobne błędy, jak wspomniano nie mają charakteru zasadniczego i w

żaden sposób **nie obniżają całościowo pozytywnej oceny formalnej strony rozprawy.**

Podsumowanie i wnioski końcowe

Reasumując pragnę wyrazić pozytywną opinię na temat rozprawy Pana mgra Marka Gajewskiego pt. *Narządzanie innowacyjnością w przedsiębiorstwach w kontekście zewnętrznego finansowania*". **Przedłożona do recenzji ww. praca doktorska spełnia wymagania ustawy z dnia 20 lipca 2018r. Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce.**

Biorąc pod uwagę zasadność podjętej problematyki badawczej, metodykę badań, ocenę merytoryczną oraz formalną pracy, stwierdzam, że Autor **posiada umiejętność zaprojektowania i przeprowadzenia badań na różnych stopniach abstrakcji naukowej**, a oceniana rozprawa zawiera elementy składające się na **oryginalne rozwiązanie problemu naukowego będącego przedmiotem dysertacji i potwierdza wiedzę teoretyczną Doktoranta w zakresie dyscypliny naukowej Nauki o Zarządzaniu i Jakości**, co jest podstawą do ubiegania się o nadanie stopnia naukowego doktora.

Tym samym w mojej ocenie spełnione zostały wymogi określone obowiązującymi przepisami o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki i na tej podstawie formułuję wniosek do Rady Dyscypliny Naukowej Nauki o Zarządzaniu i Jakości Wydziału Zarządzania Politechniki Częstochowskiej o **przyjęcie recenzowanej rozprawy doktorskiej mgra Marka Gajewskiego pt. *Narządzanie innowacyjnością w przedsiębiorstwach w kontekście zewnętrznego finansowania*** oraz o dopuszczenie do publicznej obrony.**